

การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า
ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม

นางนิรมล หันหาบุญ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

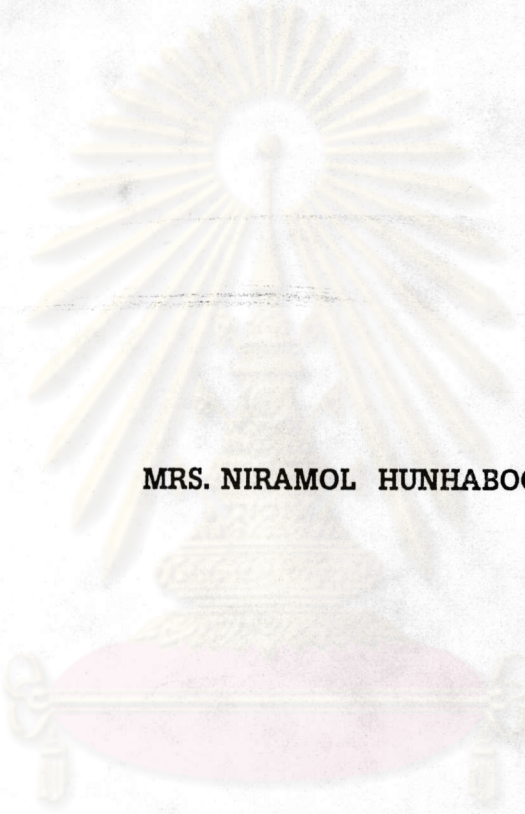
พ.ศ.2538

ISBN 974-631-021-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15896869

**A STUDY OF DESIRABLE THAI CULTURE CHARACTERISTICS OF
ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN THE NEXT DECADE AS
PERCEIVED BY CULTURAL EXPERTS**

MRS. NIRAMOL HUNHABOON

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education**

**Graduate School
Chulalongkorn University**

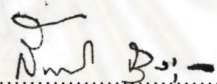
1995

ISBN 974-631-021-6

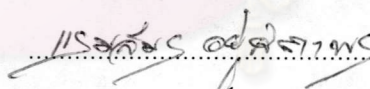
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียน
ประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม
โดย นางนิรมล หันหาบุญ
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน

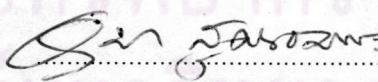

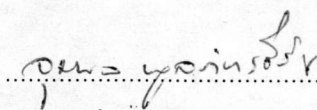
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

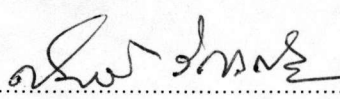

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสม อยู่สถาพร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยด้วยดีตลอดมา รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ กรรมการ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้ รวมทั้งศาสตราจารย์ ดร.พทยา สายหู ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติยวดี บุญซื่อ ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์ อาจารย์ถวัลย์ มาศจรัส ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจ และขอจารึกบุญคุณท่านผู้เชี่ยวชาญ 20 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร.เจตนา นาควัชระ ศาสตราจารย์ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ คุณดวงเดือน พิศาลบุตร ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพียรชอบ ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล รองศาสตราจารย์ สมใจ นิมเล็ก รองศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงสุริยา รัตนกุล รองศาสตราจารย์ อ่ำพล สุวรรณธาดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล อาจารย์จำนงค์ ทองประเสริฐ อาจารย์นิรันดร์ นวมารค อาจารย์เปลื้อง ณ นคร อาจารย์สมบัติ พลายน้อย ดร.นันทสาร สีสลับ ดร.วีระ บำรุงรักษ์ คุณลัดดา ตั้งสุภาชัย คุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ คุณเอนก นาวิกมูล ที่ได้เมตตาสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยทั้ง 3 รอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ สวัสดิคุณ ณ อยุธยา อาจารย์สวัสดิ์ จงกล อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ อาจารย์ภาควิชาประถมศึกษาทุกท่าน อาจารย์ธีรยุทธ เหล่าวานิช อาจารย์สุชาติ สุกใส อาจารย์สมเสมอ ชโลธร อาจารย์สุเทพ เล่ห์บ้านเกาะ อาจารย์ชาญชัย ศรีพฤตภูมิ คุณยุทธนา ริวเหลือง คุณวิเชียร หล่อเหลี่ยม คุณเทอดศักดิ์ บุญยขจร คุณบุญมา คัมภีรานนท์ ที่ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอดจนสำเร็จการศึกษา รวมทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ ผู้วิจัยขอขอบคุณ

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

นิรมล หันหาบุญ : การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียน
ประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม

A STUDY OF DESIRABLE THAI CULTURE CHARACTERISTICS OF
ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN THE NEXT DECADE AS PERCEIVED
BY CULTURAL EXPERTS

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อุมา สุคนธมาน และ อ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน,
168 หน้า. ISBN 974-631-021-6

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับ
คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ด้านจารีตประเพณี ด้านขนบประเพณี ด้านธรรมเนียมประเพณี
และด้านการใช้ภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม
จำนวน 20 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล
ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำมัชฌาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษา
ในทศวรรษหน้านั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 79 คุณลักษณะ และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น
เกี่ยวกับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมาก
ที่สุด คือ 1) ด้านจารีตประเพณี 12 คุณลักษณะ ได้แก่ กล้าที่จะขอโทษด้วยตนเอง ไม่ขัดท้อความผิด
ของตน ต้องยุติด้วยเหตุผล ไม่ข่มเหงเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริต ไม่ขัดต่อกฎหมาย รู้จักเลือก
อาชีพที่สุจริต ไม่ขัดต่อศีลธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาชีพโดยไม่เห็นแก่เงินเป็นใหญ่ มีสัจจะไม่
ละเมิดต่อคำมั่นสัญญาของตนเอง ยึดมั่นต่อการรักษาคำพูดที่ชอบธรรม รู้จักคิดก่อนพูด กล้าต่อสู้เพื่อ
ความถูกต้อง และละอายต่อความประพฤติที่ผิดศีลธรรม 2) ด้านขนบประเพณี 9 คุณลักษณะ ได้แก่
ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองทุกกรณี ไม่ละเมิดกฎหมาย รู้จักถนอมใช้สาธารณสมบัติของชาติ ตั้งใจ
จริงในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยชอบอย่างไม่บิดพลิ้ว มีลำดับขั้นตอนในการคิด ควบคุมตนเองให้
ปฏิบัติได้ถูกกาลเทศะ ควบคุมตนเองให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามเงื่อนไขอย่างสม่ำเสมอด้วยความ
จริงใจ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังด้วยความอดทน 3) ด้าน
ธรรมเนียมประเพณี 6 คุณลักษณะ ได้แก่ ใช้คำพูด "ขอใจ ขอขอบคุณ ขอโทษ" ตามควรแก่โอกาสและฐานะ
ของบุคคล กระทำต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่แสดงอาการดูหมิ่น ล้วงเกินเหยียบย่ำทั้งบุคคลและสถานที่
แสดงความเคารพตามประเพณีไทย วางตัวให้เหมาะสมกับเพศและวัยตามฐานะของตน และไม่ใช้อำนาจโดย
มิชอบธรรมอันจะทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ และ 4) ด้านการใช้ภาษาไทย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ใช้คำพูดได้
ชัดเจนเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ อ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย และเขียนภาษาไทย
และเลขไทยได้ถูกต้องตามแบบแผน

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C540387 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD:

DESIRABLE THAI CULTURE CHARACTERISTICS/ELEMENTARY EDUCATION
/THE NEXT DECADE/EXPERTS

NIRAMOL HUNHABOON : A STUDY OF DESIRABLE THAI CULTURE
CHARACTERISTICS OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN THE NEXT
DECADE AS PERCEIVED BY CULTURAL EXPERTS.

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.UMA SUKONTHAMAN, ED.D.
AND CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, PH.D.

168 pp. ISBN 974-631-021-6

The aim of this study is to investigate the opinion perception of 20 cultural experts on desirable Thai culture characteristics of elementary school students in the next decade. Interview and questionnaires were used for collecting data. The data was analyzed by mean, median and interquartile range.

The results concluded that the cultural experts agreed on 79 aspects of the desirable characteristics. The level of agreement was highest in the following areas :

1. Mores. There are 12 aspects : being responsible for what one has done; settling a problem logically; no corruption; keeping one's word; thinking before speaking; fighting for justice and being ashamed of immoral conduct.

2. Institution. There are 9 aspects : conforming to the laws; using public utilities with care; being responsible for one's assignments; thinking logically; conducting one thoughtfully; conforming to school regulations; queuing with patience.

3. Convention. There are 6 aspects : being able to say "thank you, sorry" at the right occasion and suitable to the status of the person; being sincere; not insulting people or places; paying respect according to the culture; behaving appropriately according to one's sex role and status; not using authority to benefit oneself at others' expense.

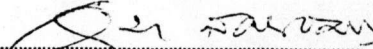
4. Thai language usage. There are 3 aspects : speaking appropriately as regards status and circumstances; correct pronunciation; correct writing both of numbers and the alphabet.

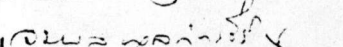
ภาควิชา..... ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา..... ประถมศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2537.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
ประโยชน์ของการวิจัย	11
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	12
ความสำคัญของวัฒนธรรม	12
ความหมายของวัฒนธรรม	12
ที่มาของวัฒนธรรม	14
ประเภทของวัฒนธรรม	15
ลักษณะของวัฒนธรรมไทย	17
องค์ประกอบของวัฒนธรรม	19
วัฒนธรรมกับการศึกษา	21
วัฒนธรรมไทยกับหลักสูตรประถมศึกษา	22
วัฒนธรรมด้านจารีตประเพณี	26
วัฒนธรรมด้านขนบประเพณี	27
วัฒนธรรมด้านธรรมเนียมประเพณี	29
วัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาไทย	29

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาใน ทศวรรษหน้า	32
ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการศึกษา	35
อนาคตศาสตร์และปรัชญาของอนาคตศาสตร์	37
การวิจัยเชิงอนาคตและวิธีการศึกษา	39
ความเชื่อพื้นฐานบางประการของนักวิจัยอนาคต	39
จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต	39
เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย	40
ข้อดีและข้อเสียของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย	42
เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
การกำหนดเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ	45
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	77
รายการอ้างอิง	91
ภาคผนวก	102
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม.....	103
รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย.....	104
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	107
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	112
ภาคผนวก ง ตารางแสดงข้อมูลการวิจัย	141
ประวัติผู้เขียน	168

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด	46
ตารางที่ 3.2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามความคลาดเคลื่อน	47
คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาใน ทศวรรษหน้า จำแนกตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม	
ตารางที่ 4.1 ด้านจารีตประเพณี เรื่องการตอบแทนบุญคุณผู้มีคุณ	58
ตารางที่ 4.2 ด้านจารีตประเพณี เรื่องการกล้ารับผิดชอบต่อความจริง	59
ตารางที่ 4.3 ด้านจารีตประเพณี เรื่องการรักษาความยุติธรรม	60
ตารางที่ 4.4 ด้านจารีตประเพณี เรื่องการมีแนวความคิดต่อสัมมาชีพ	61
ตารางที่ 4.5 ด้านจารีตประเพณี เรื่องการรักษาคำพูด	62
ตารางที่ 4.6 ด้านจารีตประเพณี เรื่องการเป็นคนมีเหตุผล	63
ตารางที่ 4.7 ด้านขนบประเพณี เรื่องการรู้จักใช้สิทธิ	64
ตารางที่ 4.8 ด้านขนบประเพณี เรื่องการเคารพกฎหมาย	65
ตารางที่ 4.9 ด้านขนบประเพณี เรื่องการรู้จักปฏิบัติหน้าที่	66
ตารางที่ 4.10 ด้านขนบประเพณี เรื่องการมีระเบียบในการคิดและการทำงาน	67
ตารางที่ 4.11 ด้านขนบประเพณี เรื่องการมีวินัย	68
ตารางที่ 4.12 ด้านธรรมเนียมประเพณี เรื่องการรักษาจรรยาบรรณ	69
ตารางที่ 4.13 ด้านธรรมเนียมประเพณี เรื่องการทำความเคารพต่อบุคคลและสิ่งที่ควร เคารพตามกาลเทศะ	70
ตารางที่ 4.14 ด้านธรรมเนียมประเพณี เรื่องการวางตัว	71
ตารางที่ 4.15 ด้านธรรมเนียมประเพณี เรื่องการรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	72
ตารางที่ 4.16 ด้านการใช้ภาษาไทย เรื่องการฟัง	73
ตารางที่ 4.17 ด้านการใช้ภาษาไทย เรื่องการพูด	74
ตารางที่ 4.18 ด้านการใช้ภาษาไทย เรื่องการอ่าน	75
ตารางที่ 4.19 ด้านการใช้ภาษาไทย เรื่องการเขียน	76